

Factsheet Dienstenrichtlijnbestendige regelgeving

DOELGROEP

Dit factsheet is bedoeld voor een ieder die bij een overheidsinstantie betrokken is bij het opstellen van regelgeving en mogelijk te maken krijgt met de Dienstenrichtlijn. Een juiste toepassing van de Dienstenrichtlijn is niet alleen van belang vanwege de voordelen die dit biedt aan dienstverrichters, maar ook omdat Nederland aansprakelijk is voor regelgeving die niet aan de Dienstenrichtlijn voldoet. In de 'ICER-Handleiding notificatie onder de Dienstenrichtlijn' is een uitgebreid schema opgenomen om te kunnen bepalen of de Dienstenrichtlijn van toepassing is op een regeling. Dit factsheet geeft een eerste indicatie of de Dienstenrichtlijn mogelijk van toepassing is op de op te stellen regeling en wat de gevolgen zijn indien de Dienstenrichtlijn van toepassing is. Zie voor meer informatie en de vindplaats van genoemde Handleidingen e.d. onderaan onder 'meer informatie'.

REIKWIJDTE

Wat is de Dienstenrichtlijn?

De Dienstenrichtlijn (richtlijn 2006/123/EG van het Europees parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, PbEU 2006, L 376/36) is een EU-richtlijn die in Nederland is omgezet in de [Dienstenwet](#). Het doel van de richtlijn is de uitoefening van het vrij verrichten van diensten en de vrijheid van vestiging van dienstverrichters binnen de Europese Unie verder te vergemakkelijken met een waarborging van een hoge kwaliteit van diensten.

Wanneer kan de Dienstenrichtlijn relevant zijn?

Zodra regels worden opgesteld die gevolgen kunnen hebben voor de verrichting van dienstenactiviteiten, kan de Dienstenrichtlijn al relevant zijn. Het hoeft dus niet te gaan om een regeling die tot hoofddoel heeft om een dienstenactiviteit te reguleren. Het begrip 'diensten' moet ruim worden uitgelegd. Het gaat om 'elke economische activiteit, die anders dan in loondienst en gewoonlijk tegen vergoeding', geschiedt. Het gaat dus niet alleen om commerciële diensten, maar het kan ook gaan om diensten die betrekking hebben op een publiek belang. Diensten die onder de richtlijn vallen zijn bijvoorbeeld kinderopvang, advocatuur, laboratoriumonderzoek, maar ook prostitutie. In principe gaat het om alle bepalingen die van toepassing zijn op de verrichting van diensten en de dienst specifiek regelen of daarop specifiek van invloed zijn. Algemene regels die de dienstverrichter in acht moet nemen op dezelfde wijze als natuurlijke personen die als particulier handelen, zoals bijvoorbeeld verkeersregels, vallen echter niet onder het toepassingsbereik van de richtlijn (zie overweging 9 van de Dienstenrichtlijn).

Een aantal activiteiten is rechtstreeks in de richtlijn van de werking van de Dienstenrichtlijn uitgezonderd. Indien de Dienstenrichtlijn niet van toepassing is, kunnen overigens nog wel de vrijheid van dienstverrichting of de vrijheid van vestiging uit het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU) van toepassing zijn. Hieronder wordt verkort aangegeven wanneer de Dienstenrichtlijn wel of niet van toepassing is.

Welke activiteiten vallen onder Dienstenrichtlijn?

Activiteiten die van de Dienstenrichtlijn zijn uitgezonderd worden door de Europese Commissie niet ruim uitgelegd (artikel 2 en 3 van de Dienstenrichtlijn). Het betreft:

- *niet-economische diensten van algemeen belang;*
- *diensten van algemeen economisch belang indien bij toepassing van de Dienstenrichtlijn belangrijke aspecten zouden worden aangetast;*
- *financiële diensten, zoals van banken;*
- *elektronische communicatiediensten- en netwerken;*
- *diensten op het gebied van vervoer die onder titel VI van het VWEU vallen*;*
- *diensten van uitzendbedrijven;*
- *diensten van de gezondheidszorg**;*
- *gokactiviteiten (let op: behendigheidsautomaten vallen er wel onder);*
- *audiovisuele diensten (inclusief cinematografische diensten);*
- *activiteiten in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag (N.B. beperkte uitleg: het kan niet slechts gaan om bijv. voorbereidende en ondersteunende taken, zo moet er een bevoegdheid zijn tot het nemen van een eindbeslissing)*
- *sociale diensten betreffende sociale huisvesting, kinderopvang en ondersteuning van gezinnen of personen in permanente of tijdelijke nood, die worden verleend door de staat of in mandaat of opdracht van de staat of door de staat erkende liefdadigheidsinstellingen*;*
- *particuliere beveiligingsdiensten (let op: recherchebureaus vallen wel onder de Dienstenrichtlijn!);*
- *diensten van notarissen en deurwaarders die bij officieel overheidsbesluit zijn benoemd;*
- *belastingen*

*Voor wat betreft de uitleg van het begrip "diensten op het gebied van vervoer" zie de uitspraken van het Hof van Justitie EU in de zaken C-169/14 (Grupo) en C-341/14 (Trijber/Harmsen) van belang, zie het jurisprudentie-overzicht in de bijlage

**Voor wat betreft de uitleg van de uitzonderingen "diensten van de gezondheidszorg" en "sociale diensten" is de uitspraak in de zaak C-57/12 (Femarbel) van belang, zie het jurisprudentie-overzicht in de bijlage.

Verder geeft de richtlijn onder meer expliciet aan:

- *dat de richtlijn het strafrecht onverlet laat, maar het strafrecht niet gebruikt mag worden om de regels te omzeilen*
- *dat de richtlijn het arbeidsrecht onverlet laat*
- *dat de richtlijn geen betrekking heeft op de regels van het internationaal privaatrecht, in het bijzonder regels betreffende de bepaling van het op contractuele en niet-contractuele verbintenissen toepasselijke recht*

NB Indien de richtlijn strijdig is met andere, specifieke EU-regelgeving, dan heeft deze andere EU-regelgeving voorrang.

Diensten die wel onder het toepassingsbereik van de Dienstenrichtlijn vallen zijn bijvoorbeeld:

- *activiteiten van de meeste vrije beroepen (waaronder juridisch en fiscaal adviseurs, architecten, ingenieurs, accountants, taxateurs);*
- *ambachtslieden;*
- *diensten voor ondernemingen (waaronder kantooronderhoud, managementadvies, organisatie van evenementen, incassodiensten, reclame- en wervingsdiensten);*

- *diensten op het gebied van toerisme;*
- *vrijetijdsdiensten (onder meer de diensten van sportcentra en pretparken);*
- *bouwdiensten;*
- *diensten op het gebied van installatie en onderhoud van apparatuur;*
- *informatiediensten (waaronder webportalen, activiteiten van persbureaus, activiteiten op het gebied van uitgeven en het programmeren van computers);*
- *diensten op het gebied van accommodatie en voedselverstrekking (onder andere hotels, restaurants en cateringbedrijven);*
- *diensten op het gebied van opleiding en onderwijs*
- *certificering en testen*
- *thuiszorg (waaronder schoonmaakdiensten, particuliere kindermeisjes of tuinmansdiensten)*

De Dienstenrichtlijn stelt grenzen en randvoorwaarden aan het kunnen stellen van eisen aan de toegang tot of de uitoefening van een dienstenactiviteit, of aan de vestiging van een dienstverrichter. Onder "eis" wordt ingevolge artikel 1 van de Dienstenwet verstaan:

verplichting, verbodsbepaling, voorwaarde of beperking uit hoofde van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen of voortvloeiend uit de rechtspraak, de administratieve praktijk, de regels van beroepsorden of de collectieve regels van beroepsverenigingen of andere beroepsorganisaties, die deze in het kader van de hun toegekende bevoegdheden hebben vastgesteld, met uitzondering van regels vastgelegd in collectieve arbeidsovereenkomsten waarover door de sociale partners is onderhandeld;

Het kan bijvoorbeeld gaan om het aanvragen van een vergunning, een verplichte registratie, een verklaring omtrent gedrag, eisen met betrekking tot certificering, kwaliteitseisen, de eis van rechtspersoonlijkheid etc. Sommige eisen zijn helemaal verboden, zoals nationaliteitseisen en andere directe of indirect discriminerende eisen. Verder maakt de Dienstenrichtlijn onderscheid in het soort eis dat wordt gesteld aan de dienstenactiviteit, bijvoorbeeld in het geval van vergunningen. Hieronder zijn de belangrijkste randvoorwaarden en grenzen opgenomen.

RANDVOORWAARDEN AAN REGELS

Welke eisen zijn verboden?

Een aantal eisen mogen door de lidstaten helemaal niet gesteld worden (artikel 14). Overigens zijn deze verboden eisen ook onder het Verdrag betreffende de Werking van de Unie niet mogelijk en vormt de richtlijn daar nog eens een bevestiging van. Het gaat om:

- *discriminerende eisen die direct of indirect onderscheid maken naar nationaliteit of statutaire zetel, met name:*
 - *nationaliteitseisen voor de dienstverrichter, zijn personeel, de aandeelhouders of de leden van het toezichthoudend of het bestuursorgaan van de dienstverrichter;*
 - *de eis dat de dienstverrichter zijn personeel, de aandeelhouders of de leden van het toezichthoudend of het bestuursorgaan hun verblijfplaats hebben op hun grondgebied;*
- *een verbod op het hebben van een vestiging in meer dan een lidstaat of ingeschreven staan in beroepsregisters in meer dan een lidstaat;*
- *beperkingen met betrekking tot hoofd- en nevenvestigingen;*
- *wederkerigheidsvoorwaarden;*
- *de toepassing per geval van economische criteria;*

- *de directe of indirecte betrokkenheid van concurrerende marktdeelnemers bij de verlening van vergunningen e.d.;*
- *verplichtingen met betrekking tot het stellen van financiële waarborgen en verzekeringen bij een binnen Nederland gevestigde onderneming;*
- *de verplichting om gedurende een bepaalde tijd ingeschreven te staan in Nederlandse registers of de activiteit al gedurende bepaalde tijd op Nederlands grondgebied te hebben uitgeoefend.*

Daarnaast dienen lidstaten elk algeheel verbod op commerciële communicatie van gereguleerde beroepen in te trekken (artikel 24).

Wat zijn de randvoorwaarden indien regelgeving van toepassing is op dienstverrichters die zich in Nederland willen vestigen of gevestigd zijn?

De Dienstenrichtlijn stelt voorwaarden aan het toepassen van bepaalde regels op in Nederland gevestigde dienstverrichters (artikel 15 lid 2). Er is sprake van vestiging bij (zie artikel 1 van de Dienstenwet):

“daadwerkelijke uitoefening van een economische activiteit als bedoeld in artikel 43 van het Verdrag, door een dienstverrichter voor onbepaalde tijd en vanuit een duurzame infrastructuur, van waaruit daadwerkelijk diensten worden verricht”.

De hieronder opgenomen eisen mogen alleen onder bepaalde voorwaarden worden toegepast op in Nederland gevestigde dienstverrichters:

- *kwantitatieve/territoriale beperkingen;*
- *eisen van rechtspersoonlijkheid of rechtsvorm;*
- *eisen met betrekking tot het aandeelhouderschap van een onderneming;*
- *eisen die de toegang tot de dienstenactiviteit wegens de specifieke aard ervan voorbehouden aan bepaalde groepen;*
- *een verbod op het hebben van meer dan één vestiging binnen Nederland;;*
- *een minimum aantal werknemers en;*
- *vaste minimum/maximumprijzen waar de dienstverrichter zich aan moet houden;*
- *een verplichting om in combinatie met de dienst ook andere specifieke diensten te verrichten.*

Deze regels mogen deze alleen worden gesteld indien ze zowel direct als indirect non-discriminatoire zijn, proportioneel en gerechtvaardigd vanwege een dwingende reden van algemeen belang. Daarnaast dient de regelgeving die een dergelijke voorwaarde bevat aan de Europese Commissie genotificeerd (gemeld) te worden. Deze randvoorwaarden zijn opgenomen in aanwijzing 131e, tweede lid, van de Aanwijzingen voor de regelgeving. Zie voor een uitleg wat notificatie inhoudt onder 'Notificatie en andere uitvoeringsverplichtingen'.

Niet alle argumenten kunnen als dwingende redenen van algemeen belang worden aangevoerd. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in haar jurisprudentie verduidelijkt welke redenen zij in ieder geval erkent als zijnde dwingende redenen van algemeen belang:

• <i>openbare orde;</i> • <i>openbare veiligheid;</i> • <i>volksgezondheid;</i> • <i>handhaving van de maatschappelijke orde;</i> • <i>doelstellingen van het sociaal beleid;</i>	• <i>bescherming van werknemers, met inbegrip van de sociale bescherming van werknemers;</i> • <i>dierenwelzijn;</i> • <i>handhaving van het financieel evenwicht van het sociale-zekerheidsstelsel;</i> • <i>voorkoming van fraude;</i>

- voorkoming van oneerlijke concurrentie;
- bescherming van het milieu en het stedelijk milieu, met inbegrip van stedelijke en rurale ruimtelijke ordening;
- bescherming van schuldeisers;
- waarborging van een deugdelijke rechtsbedeling;
- verkeersveiligheid;
- bescherming van intellectueel eigendom;
- culturele beleidsdoelen, met inbegrip van het waarborgen van de vrijheid van meningsuiting, in het bijzonder ten aanzien van de sociale, culturele, religieuze en filosofische waarden van de maatschappij;
- de noodzaak om een hoog niveau van onderwijs te waarborgen, behoud van de diversiteit van de pers en bevordering van de nationale taal;
- behoud van het nationaal historisch en artistiek erfgoed;
- veterinaire beleid

Wanneer is er sprake van een vergunning in de zin van de Dienstenrichtlijn?

De Dienstenrichtlijn kent een apart stelsel voor vergunningen. Het begrip vergunning in de Dienstenrichtlijn is breder en meer omvattend dan het begrip vergunning in het Nederlandse bestuursrecht. Onder het begrip vergunningstelsel wordt in de richtlijn verstaan: "elke procedure die voor een dienstverrichter of afnemer de verplichting inhoudt bij een bevoegde instantie stappen te ondernemen ter verkrijging van een formeel of stilzwijgend besluit over de toegang tot of de uitoefening van een dienstenactiviteit" (artikel 9 en artikel 4 lid 6, zie tevens artikel 1 van de Dienstenwet). Hieronder kunnen bijvoorbeeld certificeringsverplichtingen, concessies, erkenningen, licenties, een verplichting om zich in te schrijven in een register of rol voordat legaal de dienst mag worden uitgeoefend en een fictieve verlening van een vergunning worden begrepen.

Wanneer kan een dergelijke vergunning ingevoerd worden voor dienstverrichters die zich in Nederland vestigen?

Indien een vergunning wordt vereist aan de toegang tot of de uitoefening van een dienstenactiviteit, dient het vergunningstelsel non-discriminatoir te zijn, proportioneel en gerechtvaardigd vanwege dwingende redenen van algemeen belang (artikel 9). Deze regel is opgenomen in aanwijzing 131d van de Aanwijzingen voor de regelgeving.

Aan welke voorwaarden dient een dergelijke vergunningprocedure te voldoen?

De vergunningprocedure dient aan een aantal voorwaarden te voldoen (zie artikel 9 t/m 13 van de Dienstenrichtlijn en de artikelen 28 en volgende van de Dienstenwet). Een deel van deze voorwaarden vallen in Nederland ook al onder de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en zijn om die reden niet vastgelegd in de Dienstenwet.

Vergunningsvoorwaarden

Het vergunningstelsel moet gebaseerd zijn op criteria die beletten dat de bevoegde instanties hun beoordelingsbevoegdheid op willekeurige wijze uitoefenen. Het gaat om onder meer het vereiste van transparantie, toegankelijkheid, openbaarmaking vooraf en objectiviteit (zie voor alle criteria artikel 10 van de Dienstenrichtlijn).

Vergunningsduur

Verder mag de vergunning in principe geen beperkte geldigheidsduur hebben tenzij aan specifieke voorwaarden wordt voldaan (artikel 33 Dienstenwet, artikel 11 van de richtlijn).

Beperkt aantal vergunningen

Indien er slechts een beperkt aantal vergunningen beschikbaar is vanwege schaarste van de beschikbare natuurlijke hulpbronnen of bruikbare technische mogelijkheden, moet de selectie van gegadigden plaatsvinden door middel van een procedure die alle waarborgen

biedt voor onpartijdigheid en transparantie. Dergelijke vergunningen mogen alleen voor een beperkte duur worden verleend en niet automatisch verleend (artikel 12 van de Dienstenrichtlijn).

Vergunningsprocedures

De procedure zelf verloopt volgens de artikelen 28 en volgende van de Dienstenwet (artikel 13 van de Dienstenrichtlijn). Dit betekent onder meer dat in principe het regime van de 'positieve fictieve beschikking bij niet-tijdig beslissen' (ook wel 'lex silencio positivo') van afdeling 4.1.3.3. van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, tenzij expliciet in de regeling daarvan wordt afgeweken. Ook mogen bijvoorbeeld de leges niet hoger zijn dan de kosten van de procedure en moet deze redelijk en evenredig zijn (zie ook de toelichting bij aanwijzing 163 van de Aanwijzingen voor de regelgeving).

NB de vergunningsvoorwaarden zelf zijn eisen die aan de artikelen 15 en 16 moeten worden getoetst. Ook bijvoorbeeld de verplichting om bij een vergunningaanvraag een 'verklaring omtrent gedrag' te overleggen moet worden aangemerkt als eis in de zin van de Dienstenrichtlijn.

Welke voorwaarden mogen worden gesteld aan de verrichting van diensten?

Indien de op te stellen regels van toepassing zijn op dienstverrichters ongeacht de vraag of de dienstverrichter in Nederland gevestigd is, zijn er strikte grenzen en randvoorwaarden van toepassing (artikel 16 Dienstenrichtlijn).

Deze eisen aan dienstverrichters mogen namelijk alleen gesteld worden indien deze zowel direct als indirect non-discriminatoir zijn, proportioneel en gerechtvaardigd vanwege redenen van:

- openbare orde;
- openbare veiligheid;
- volksgezondheid of;
- de bescherming van het milieu.

Deze begrippen worden niet ruim uitgelegd. Zo moet er bij het begrip 'openbare orde' ingevolge de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU sprake zijn van '*bescherming tegen een werkelijke en voldoende ernstige bedreiging van een fundamenteel belang van de samenleving en kan met name onderwerpen in verband met de menselijke waardigheid, de bescherming van minderjarigen en kwetsbare volwassenen, alsook dierenwelzijn, omvatten*'. Deze regel is vastgelegd in aanwijzing 131d, eerste lid, van de Aanwijzingen voor de regelgeving.

Andere redenen van algemeen belang zijn dus niet mogelijk. Daarnaast dient de regelgeving die dergelijke voorwaarden bevat aan de Europese Commissie genotificeerd te worden (zie hierna).

Voor een aantal eisen geldt bovendien dat indien deze gesteld worden deze nog strenger getoetst worden door de Europese Commissie aan de randvoorwaarden. Het gaat om:

- *een verplichting om een vestiging in Nederland te hebben;*
- *een verplichting om een vergunning te verkrijgen of zich in te schrijven in een register of bij een beroepsorde (tenzij het een verplichting is uit andere Europeesrechtelijke regelgeving);*
- *een verplichting om een bepaalde infrastructuur, zoals een kantoor of kabinet op te zetten binnen Nederland;*
- *de toepassing van een specifieke contractuele regelingen tussen de dienstverrichter en de afnemer die het verrichten van diensten verhindert of beperkt;*
- *het bezitten van een specifiek door de bevoegde instanties afgegeven identiteitsdocument;*

- *eisen, andere dan die welke noodzakelijk zijn voor de gezondheid of veiligheid op het werk, die zien op het gebruik van uitrusting en materiaal die een integrerend deel van de dienstverrichting vormen;*
- *beperkingen van het vrij verrichten van diensten gericht op de afnemers van de diensten, zoals een verplichting voor de afnemer om een verklaring te overleggen of een vergunning te verkrijgen of discriminerende beperkingen op het verkrijgen van financiële bijstand (artikel 19 van de Dienstenrichtlijn).*

Voor bovenstaande eisen geldt dus een nog zwaardere toets dan andere bepalingen die van toepassing zijn op het verrichten van diensten.

Voor bepalingen die onder artikel 15 of 16 vallen geldt een notificatieverplichting aan de Europese Commissie. Daarnaast gelden er een aantal uitvoeringsverplichtingen voor alle eisen die onder de Dienstenrichtlijn vallen. Deze verplichtingen tot feitelijk handelen zijn hierna opgenomen.

NOTIFICEREN & OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wat is notificeren en hoe werkt dat?

De notificatieprocedure is omschreven in de 'ICER-Handleiding notificatie onder de Dienstenrichtlijn' en is alleen van toepassing op 'vestigingseisen' die zijn opgenomen in artikel 15, tweede lid van de Dienstenrichtlijn en alle 'verrichtingseisen' in de zin van artikel 16 van de Dienstenrichtlijn. Indien een regeling bijvoorbeeld alleen een vergunning bevat die ziet op vestiging, hoeft de regeling niet aan de Commissie te worden gemeld maar gelden er wel een aantal andere verplichtingen (zie hierna onder overige verplichtingen).

Tijdens de omzetting in nationale regelgeving van de Dienstenrichtlijn moesten de lidstaten alle regelgeving screenen en in overeenstemming brengen met de Dienstenrichtlijn. De resultaten van deze screening zijn vervolgens bij de Commissie ingediend. Alle eisen in regelgeving die onder artikel 15 en 16 vallen en na deze doorlichting tot stand zijn gekomen of zijn gewijzigd dienen aan de Commissie genotificeerd te worden. Neem bij twijfel of de regeling al is genotificeerd contact op met de notificatiecoördinator van het departement, of in het geval van provincies en gemeenten, met het ministerie van Economische Zaken.

De notificatie vindt bij ministeries en beroepsorganisaties in alle gevallen plaats door tussenkomst van de notificatiecoördinator van het departement (contactpersoon per ministerie te vinden op de website van het Kenniscentrum Wetgeving en Juridische Zaken (KCWJ) of op te vragen bij EZ, zie onder meer informatie). De notificatie wordt gedaan door middel van het invullen van een door de Europese Commissie vastgesteld invulformat in pdf. Dit formulier wordt door de notificatiecoördinator doorgestuurd naar EZ, die de notificatie bij de Europese Commissie indient.

Goed om te weten is dat onder de Dienstenrichtlijn zowel vastgestelde als ontwerpregelgeving mag worden genotificeerd. Er geldt geen zogenoemde 'standstill-termijn' waardoor met het vaststellen van een regeling moet worden gewacht tot afloop van een bepaalde termijn. Let op, voor de Rijksoverheid geldt dat er sprake kan zijn van samenloop met notificatie onder richtlijn 2015/35/EU (voorheen richtlijn 98/34/EG zoals gewijzigd door richtlijn 98/48/EG) betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften, indien het elektronische dienstverlening betreft. Voor deze notificatieprocedure is de 'ICER-Handleiding notificatie van technische voorschriften beschikbaar'. In bepaalde gevallen kan er door middel van notificatie onder richtlijn 98/34/EG tevens genotificeerd worden onder de Dienstenrichtlijn. De notificatiecoördinator van het betreffende ministerie kan u meer vertellen over hoe deze dubbelmelding werkt.

Wat zijn de gevolgen van het notificeren van regelgeving?

Zoals aangegeven is het niet verplicht om regelgeving in de ontwerpfase te notificeren. De notificatie onder de Dienstenrichtlijn belet namelijk niet de vaststelling van de betreffende regelgeving. Let daarbij uiteraard wel op een mogelijke samenloop met richtlijn 2015/35/EU, waar wel een standstill-termijn in is opgenomen.

Voor de notificatie aan de Commissie geldt dat indien het gaat om eisen die worden gesteld aan de vestiging van een dienstverrichter, de Commissie binnen drie maanden door middel van een beschikking kan verzoeken om van vaststelling van de eisen af te zien, of de eisen in te trekken indien deze al zijn vastgesteld. Voor de overige eisen zal de Commissie jaarlijks analyses en richtsnoeren publiceren. Het kan dus ook zijn dat de Commissie niet reageert op de notificatie.

Voor alle eisen geldt dat indien de Commissie de regelgeving is strijd acht met de Dienstenrichtlijn zij een procedure bij het Hof van Justitie van de Europese Unie kan starten, die kan leiden tot een uitspraak waarin staat dat Nederland zijn verplichtingen niet is nagekomen. Dit kan uiteindelijk een financiële sanctie tot gevolg hebben. Daarnaast is het uiteraard mogelijk dat er bij de nationale rechter in een procedure een beroep wordt gedaan op de (omgezette) bepalingen van de Dienstenrichtlijn.

Wat moet er nog meer gebeuren?

Naast het feit dat regelgeving die onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn valt aan de richtlijn en de Dienstenwet moet voldoen en in voorkomend geval aan de Commissie moet worden gemeld, gelden er nog een aantal belangrijke verplichtingen tot feitelijk handelen.

Procedures en informatie via elektronische middelen

De richtlijn verplicht ertoe dat dienstverrichters alle procedures en formaliteiten betreffende de toegang tot en de uitoefening van de dienstenactiviteit elektronisch via het dienstenloket kunnen afwikkelen. NB dit is niet van toepassing op bijvoorbeeld inspecties ter plaatse of 'de fysieke controle van geschiktheid of persoonlijke integriteit van de dienstverrichter'. Op dit dienstenloket moet voor dienstverrichters ook informatie te vinden zijn over geldende eisen en bijvoorbeeld contactgegevens van de bevoegde instantie. Zie de artikelen 7, 8 en volgende van de Dienstenwet. Indien de betreffende bevoegde instantie nog niet is aangesloten op het dienstenloket (ook wel 'centraal loket'), moet de aansluiting geregeld worden via het ministerie van Economische Zaken (contactgegevens opgenomen bij 'meer informatie').

Administratieve samenwerking

Verder kent de richtlijn een aantal bepalingen over het verrichten van wederzijdse bijstand en de informatie-uitwisseling tussen de bevoegde instanties van de lidstaten. Te denken valt bijvoorbeeld aan een verzoek om informatie over een dienstverrichter. Deze verplichtingen zijn opgenomen in de artikelen 37 en volgende en artikel 56 en volgende van de Dienstenwet. De betreffende bevoegde instantie zal moeten aansluiten op het Interne Markt Informatiesysteem (IMI): het door de Commissie aangewezen en beheerde portaal om informatie tussen de lidstaten mee uit te wisselen. Voor wat betreft de mogelijkheid om veiligheidsmaatregelen te nemen tegen een dienstverrichter in individuele gevallen en het doen uitgaan van waarschuwingen over een dienstverrichter vanwege gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid, veiligheid van personen of het milieu, is in paragraaf 6.3 en 6.4 van de Dienstenwet een regeling getroffen.

Meldplicht aan het Ministerie van Economische Zaken

Voor alle regelgeving die onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn geldt dat deze gemeld moet worden aan het ministerie van Economische Zaken. Dit vanwege plaatsing op de "[Regeling indicatieve vaststelling reikwijdte Dienstenwet](#)" en de verantwoordelijkheid van EZ voor het beheer van het dienstenloket. Decentrale overheden kunnen daarvoor gebruik maken van het 'melding- en notificatiesysteem

(MND). Andere overheden melden via de notificatiecoördinator van het beleidsverantwoordelijke departement.

MEER INFORMATIE

De 'ICER-Handleiding notificatie onder de Dienstenrichtlijn' (Algemeen deel en Aanvullende module voor ministeries, beroepsorganisaties en de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie) is te vinden via:

Kenniscentrum Wetgeving en Juridische Zaken (inloggen met account):

<http://www.kcwj.nl/>

onder onderwerpen/notificatie of onderwerpen/Dienstenrichtlijn

Expertise Centrum Europees Recht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken

<http://www.minbuza.nl/ecer/dossiers/diensten-vrij-verkeer/Dienstenrichtlijn.html>

N.B. Voor gemeenten, provincies en waterschappen is een aanvullende module beschikbaar van het Ministerie van Binnenlandse Zaken:

www.europadecentraal.nl/Dienstenrichtlijn

De [Aanwijzingen voor de regelgeving](#), aanwijzing 131d en 131^e, 261a, 163.

Het [Handboek implementatie van de Dienstenrichtlijn](#) van de Europese Commissie

Meer informatie over de verplichtingen voor overheden:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/Dienstenrichtlijn/inhoud/Dienstenrichtlijn-voor-overheden>

<http://www.ondernemersplein.nl/artikel/Dienstenrichtlijn-in-eu/>

Over het IMI en administratieve samenwerking

<https://www.europadecentraal.nl/onderwerpen/diensten-richtlijn/administratieve-samenwerkingimi/>

Contactpersonen en mailadressen:

- namen notificatiecoördinatoren departementen raadpleegbaar op de website van het kenniscentrum wetgeving en juridische zaken (inloggen verplicht, onder ICER-N <http://www.kcwj.nl/>)
- ministerie van Economische Zaken: Dienstenrichtlijn@minez.nl